

PERIÒDICH ÍMPARCIAL, REGIONALISTA,
de Literatura, Art, Montepios, Varietats,
Notícies y Anuncis

Direcció: MUNTANER, 112, 4.ª - 1.ª — Administració: TALLERS, 45, 1.^a

PREU DE SUSCRIPCIÓ: una pesseta TRIMESTRE.—UN NÚMERO SOL, 10 céntims.—ATRASSAT, 15.

Ab lo present número donem per folletí de la plana número 45 á la 52 inclusive, de la comedia catalana en 2 actes,

LAS CAUSAS PODEROSAS

APASSIONAMENTS

La estada de 'l Ministre de la Governació en aquesta capital ha durat poch.

Pero n' hi ha hagut prou per deduhirne moltes ensenyansas.

Lo Sr. Dato va venir á estudiar, y no hi ha pas dupte que haurá après.

Ben persuadits poden estar los catalanistas exaltats que si fins ara no 'ls coneixia prou, desd' ara 'ls coneixerá ben be.

La rebuda feta á 'l Sr. Dato no acredita gens á certas gentes.

Los que van disposar las xiuladas, van fer com fa qui á 'l cel escup.

¿Quina falta va cometre 'l Sr. Dato á 'l pensar en venir á Barcelona?

¿Quin erro va cometre 'l Govern á 'l accedir á que realisés aquell intent lo ministre que té á son càrrech lo departament de 'ls assumptos interiors de la nació?

Cap.

Semblant acort havia de sèr sols mereixedor de elogis pe 'ls catalans.

Y sobre tot, pe 'ls catalanistas.

Elogis en tota la extensió de la paraula; porque la resolució de venir á fer aytal visita un membre de 'l govern espanyol (no volem dir avuy govern central, puig és govern de tota la nació espanyola), èra, com ja tenim dit, una implícita declaració de que volia saberse la exacta forsa de las ideas regio-

nalistas á Catalunya, y un desitj de atèndrer totas las aspiracions que 'ls governants conceptuessin dignas de sèr atesas.

Lo fet és que venia un ministre á la regió catalana.

Y aquet sol fet implicaba gran circumspecció per part de tots los catalans, y singularment de 'ls que 's diuhen catalanistas.

Disposar, donchs, que 's rebès ab xiulets y crits desagradables á qui venia á enterarse de nostras necessitats per atèndrerlas, és, quant menos, una gran inconveniència.

Parlem sense passió; deixem l'apassionament.

Nosaltres que sentim gran amor patri per tota la Espanya—y per consegüent per tota Catalunya—no volem deixar passar sense protesta uns actes que encara que siguin incidentals han fet recordar á molts, y no ab falta de rahò, aquella célebre frase de Dumas quant digué que l' Africa comenssa á 'ls Pirineus.

Era un hoste de 'ls catalans qui aquí teníam.

Nosaltres estábam á casa nostra, com si diguéssim, á la casa payral.

Insultar á 'l que va créuer convenient visitar-nos, és impropí de qui tè, no direm educació, sino de qui te sols un dit de front.

Pero aneulos ab enteniment y ab educació á 'ls que no tenen reflexió, per que 'ls la treu l'apassionament qu' encega.

Es com voler que hi vejín los cegos que van sols per plassas y carrers.

A aqueixos la ceguera no 'ls deix véuer la claror, y no veyenthi, ensopegan, y caurían si 'ls que hi veuhen no 'ls fessin pujar dalt de la acera.

A aquells la ceguera (disfressada de patriotisme mentider, porque 'ls enganya) no 'ls deix véuer lo mal que causarian á la regió y á la patria tota, si 'ls que hi veuhen secundessin sas falornias.

Per sort no ha estat.

La majoria de 'ls catalans s' han mostrat quiets en general.

No s' han entusiasmats a 'l venir un ministre de la Corona.

S' han quedat indiferents.

No han xiulat ni han aplaudit.

No són, donchs, responsables de las conseqüències.

D' aqueixas n' han de respóndrer los que s' han convertit en caps de moti ó s' han prestat á fer escándol y á rebaixar la serietat y la dignitat de Catalunya.

Y diém aixó nosaltres que som imparcials.

Nosaltres que reconeixem las dificultats especialíssimas ab que ha topat l' actual govern.

Nosaltres que 'ns dolem de que de moment lo catalanisme sensat hagi de pagar los plats trencats.

Pero 'ns aconsola aquell ditxo: *no hay mal que por bien no venga*.

Puig si en la actualitat será difícil la propaganda regional, potsè aqueixa dificultat momentánea será causa de que s' acabi ab las utópicas Bases de Manresa y 's garbelli be lo que d' ellas és útil conseguir á Catalunya y á tota la patria espanyola.

Això dirá tothom que 's pari en una circumstancia: las famosas Bases han quedat soterradas en lo mateix lloch de sa naixensa.

En lo saló de ca' la ciutat de Manresa van sèr proclamadas.

En lo mateix saló 'l Sr. Dato ab quatre paraulas va enfonzarlas.

Y d' això ¿quí 'n tè la culpa? ¿qui n' és causa?

La falta de educació, la irreflexió, l' apassionament.

Mes no hi fa res: lo catalanisme pur no hi perdrá.

Las aspiracions regionals justas serán atesas en en plasso mes ó menos curt.

Ben cla ho ha dit lo ministre á 'l dir que aquí existeix una minoria turbulenta y una gran majoria que no gosa á donar fe de son valer.

A que aquésta 's bellugui s' ha de mirar, per que ella és la que pót agermanar lo verdader ideal de Catalunya ab los ideals de las demás regions que ab los que d' ella som fills, formem la nació espanyola.

Cal mirar las cosas tal com són, sense apassionament.

P. DE R.

Revista teatral

Liceo.—Ab ànsia era esperada la presentació de Mme. Darclée en lo difícil personatge de la inspiradíssima obra de 'l Mtre. Verdi, *Aida*.

La eximia artista que s' ha creat un lloch preeminent en la lírica dramática per la genial interpretació de 'ls diferents personatjes que forman son nutrit y selecte repertori, era, com hem dit, ab desitj esperada en obra que son nervi principal, sa base sobre la que te que girar l' acció de 'l drama, es la forsa dramática que aviva y relleu dona á la figura protagonista de la obra.

Baix aquest punt de vista no 'ns ha satisfet.

L' artista 's presenta ab tota la plenitut de sas facultats vocals, llensant per tot indret un caudal de afiligranats detalls que interesan á 'l públich en la colossal figura de la enamorada egipcia; pero no completa, (aquesta és nostra humil opinió) 'l personatge, no encarna sa manera especial, peculiar, en la exteriorisació de 'ls sentiments de la filla d' Amonasro, tipo varonil, nervut, pero sensible á 'ls embats de 'l amor de Radamés, que per' ell pensa, sommia, suspira y viu.

Aquesta, repetim, es nostra opinió.

Com á cantant, Mme. Darclée mereix los unánimes aplausos que se li tributaren.

Per primera vegada trepitjaba nostre escenari, la notable contralt Srta. Dahlander, pero passada l' emoció natural d' un debut, doná á conéixer que hi ha en ella una verdadera artista que sent y comunica l' art ab tota la passió intensa de la dramática.

Feu una Amneris revestida de dignitat y noblesa, tenint arranques que 'l públich premiá ab nutrits aplausos.

De 'l paper de Radamés n' estava encarregat Mr. Duc, tenor de potentia veu en los aguts, pero poch dúctil en sas modulacions.

Conegudas aquestas condicions no es estrany que sa execució no passés de regular.

No mereix altre calificatiu 'l treball de 'l Sr. Tabuyo en lo paper d' Amonasro.

Lo Sr. Rossi no desentoná de 'l quadro general.

Lo Mtre. Ferrari en la direcció de l' orquesta no tragué 'l partit que podia d' una partitura plena d' efectes que halagan y dominan.

A 'l final de 'l marvellós concertant de 'l segon acte, junt ab los demás artistas tingué que presentarse á las taulas á rébrer los aplausos de 'l públich.

—Ab l' inspirada obra de Puccini *La Bohème* se despediren los eximis artistes Sra. Sthele y 'l Sr. Garbín.

La numerosíssima y distingida concurrencia que omplia la gran sala demostrá ab aplausos y aclamacions las molts simpatías que tenen entre nosaltres.—A. DE LA F.

Tívoli.—Ab las funcions de dissapte y diumenge se despedí la companyia de 'l Sr. Bèrges, donantnos *El dominó azul*, *La tempestad* y *Los Mosqueteros grises*.

En l' execució feren gala tots los artistes de las recomenables condicions que 'ls adornan y vejeren las moltíssimas simpatías que tenen en nostre públich.

Eldorado.—De 'ls germans Alvarez-Quintero y música de Serrano és l' entremés estrenat, que 's titula: *El motete*.

Las obras dramáticas, si com tals volen obtenir la atenció de 'l públich y en moviment ascendent acompanyarlo hasta 'l final, deuen tenir argument, assumpto que per medi de 'ls personatjes y dintre la verossimilitut, lo desarrollin, solucionant l' enredo que 'l mateix constitueix.

Aquestas qualitats no las hi hem sapigut véurer en *El motete*.

S' engloban massa coincidencias que materialment impossibilitan dedicarse á treballs intel·lectuals.

Pero preguntem: ¿tanta importancia, per sa extensió, té un motete musical, que 'l compositor per mes apremiant que sigui la entrega, no 'l pugui fer en un instant, á la nit, quant no hi ha saca-muelas, ni xarangas que toquin; ni xicots que surtin d' estudi armant escándol; ni minyones de servey, ni criats que 's desahoguin cantant trossos de sarsuela, etc. etc?

Aixó és la veritat, però ab la veritat no hagueran fet los germans Alvarez-Quintero *El motete*.

La música del Mtre. Serrano, (no de 'l tant aplaudit mestre compositor d'aquet apellido) per ésser la primera que diuen ha fet, demostra certa soltura y desembrás en lo maneig de l'orquestra que 's fa recomenabla.

L'execució de primera.

Granvia.—*Viaje de instrucción* se titula la sarsuela en un acte últimament estrenada, lletra de Jacinto Benavente y música de Amadeo Vives.

Lo treball de l'autor de *Gente conocida*, encara que abocetats y no de 'l tot original, no desmenteix lo nom que ab sas obras té adquirit, aixó és, d'escriptor de forma pulcra, atildada, elegant, però que enclou en son fondo tota la ironia, la intenció de 'l que 's proposa denunciar la gangrena social senyalantla ab la punta de 'l bisturi.

Mes que á 'l autor dramátich s'hi admira á 'l literat.

Com á lo primer és deficient; com á lo segon és perfecte, complet, admirable.

Y ara ve la part mes dolorosa.

La música. ¡Oh, la música!

Quant á son temps llegirem la prensa madrilenya, aquella mateixa que reventá 'l bombo de tant fort tocarlo ab motiu de 'l estreno de *D. Lucas del Cigaral*, á 'l donar conte de 'l de *Viaje de instrucción* nos creyem de bona fe que en sas apreciacions hi havia la idea de molestar á 'l músich catalá.

Tota la prensa, unanimitat may vista, digué que en la partitura hi havia carencia de originalitat conceptiva, que feya recordar obras aplaudidas d'altres autors, y fins hi hagué que digué (*España Artistica*) que tenia números soporíferos.

No ho creyem.

Però ara que 'l hem sentida y ab ganas que 'ns agrades hem anat al teatro, trobem són justas sas apreciacions y que aquella providencia que ampará á 'l autor de *D. Lucas* l'ha deixat sol per' que navegui pe 'ls mars de 'ls tumballons y caygudas, deixant de ésser aquell geni colossal, com digué mossen Ignasi Soler en *La música ilustrada*.

Lo desengany ha sigut complet.

Lo Mtre. Vives en *Viaje de instrucción* ha fet un treball adotzenat, sens inspiració, ni originalitat, ni que demostrí possehir los coneixements que 's requereixen per' escriure la citada *D. Lucas del Cigaral*.

L'execució no passá de regular la nit de 'l estreno. En las successivas posesionats de sos papers los artistas, surtí mes justa y rodona.—FLORIDA.

DEBER DE CONCIENCIA

No anem com D. Quijote á *desfacer agravios y enderezar entuertos*, surtint á la defensa de qui no 'ns l'ha demanada ni la necessita, intervenint en una semi-polémica artistica purament apreciativa y de caràcter individual, iniciada, en forma y modo no gens recomenabla, en la publicació mensual que 's titula *Catalunya Nova*, portaveu d'aquesta societat coral y de la que n'és director D. Enrich Morera, y firmada per lo Sr. Adriá Esquerrá.

Idols de pega titula l'article que motiva aquestes ratllas. En ell posa en primer terme de la vanguardia de sa renglera de idols á 'l autor de 'l *Garin*, y un cop ja dintre de la obra, dona manotadas y cabessadas á tort y á dret á 'l Mtre. Bretón.

De las alusions á 'l autor de *La Dolores* y que demostren en lo Sr. Esquerrá certa carencia de cosa

indispensable per la vida social, res ne direm podentne dir. De las omisions que acusan mala fé en qui en ellas s'ampara, tampoch ne direm un mot, podentne dir.

Sols nos ocuparem en defensar nostra humil é imparcial opinió exposada en son temps y lloch, ab motiu de 'l estreno de la inspirada, ben escrita y ben pensada ópera *Garin*.

Altra cosa fer, deixar sens contestació 'ls extrems emitits pe 'l Sr. Esquerrá, seria proba evident de haver obrat en nostra crítica, baix la pressió de forsa interessada; no tenir nostre judici, nostras particulars opinions, base sólida dintre l'historia respecte las costums de la terra, ni indiscutible base dintre 'l terreno de la ciencia musical.

Però avants permeti 'ns, lo Sr. Esquerrá, un petit desahogo, dientli molt baix, á cau d'orella, perque ningú ho senti: «nosaltres, com vosté, anatematisem enérgicament lo género xich, incluhinthi en la llista de 'ls anatematizats, aquella sarsuela (algún nom li hem de donar) que en las dos nits que visqué en lo teatro de la Granvia 's titulaba: *Los ratones*, lletra no sabem de qui, però la música si recordem era d'un distingit deixeble de 'l senyor Morera y antecessor de vosté en la subdirecció de *Catalunya Nova*.

Consti, donchs, y... anem á 'l cas, perque *times is money*.

Lo Sr. Esquerrá, ó aquell que 'l inspira, no és molt amant, que diguem, de la música popular, ni de lo que constituheix la pedra angular ahont se assenta lo característich de cada regió, lo que forma part integrant, inseparable de la mateixa, lo que indica sa vida, sas creencias, sas costums.

De 'l *Garin* sols censura la sardana, y de *La Dolores* lo *pasa-calle* ó la *Jota*.

De lo demès ne diu lo següent que resulta un gran elogi pe 'l Mtre. Bretón: «Però no 's va gastar l'entusiasme per la primera: ahont va arribar l'eminent mestre al pinácul de la gloria va ésser en la segona: alló si que era una ópera de debó. ¡Quin'obra mes gran! Els músics semblava que cada un toqués per quatre i no era que ells s'hi esforcessin gens, perque tocaven am la mateixa naturalitat de sempre: era que de tant ben instrumentada, fins deixava endarrera á las den Wagner.»

Aixó diu y aixís ho escriu 'l Sr. Esquerrá en la página 6 de 'l número segon de la publicació citada.

Res direm respecte á 'ls coneixements que de orquestació posseheix lo Mtre. Bretón.

Poch mes poch menos, lo mateix digüerem nosaltres. De conformitat ab lo Sr. Esquerrá.

Però ara ve aquet bon senyor y, en la plana 6.ª de 'l núm. 3.er, corresponent á 'l mes d'Abril, y en contestació á una sensata, reposada y comedida carta de 'l citat Mtre. Bretón, per' demostrar lo injustificat de la colocació de la sardana, diu: «¿Li sembla á vosté (á 'l Mtre. Bretón) que está justificada la sardana en el moment en que la Witilda, agraida á la Verge de Montserrat perque l'ha salvada miraculosament d'una mort segura á l'estimbarla 'n Garí per aquellas montanyas, resolt tancar-se en el convent de monges d'allí mateix? ¿Sap vosté de cap país que aquesta mena de festas se celebren d'aquesta manera?»

A Catalunya, Sr. Esquerrá, responem nosaltres.

La professió d'un individu dona inmensa alegria á la familia que celebra l'acte ab tota classe de festeigs, ja que aixís quedan complerts los desitjos de tots, diferenciante aquells en sa manifestació externa, segons lo lloch: á l'iglesia ab oracions adecuadas á 'l cas, recullida l'imaginació y reclós l'esperit; á casa ab íntimas expansions d'alegría, de goig, de benhauransa, de felicitat; y si aquesta familia té certa representació, és d'elevada categoria com ho era á Catalunya 'l compte Wifredo,

trascendeixen aquestes a l' carrer, a la plassa, prenenthi part allavors la massa popular que vol també compartir ab la familia 'l goig, etc., ect.

¿Y com vol aixó manifestarho sino ab cansons y balls, y bullici y gatzara?

¿Ab una *Salve*?

Lo Sr. Esquerrá está preocupat. La escena no passa dintre 'l monestir a passarhi, haguera 'l mestre Bretón escrit música religiosa inspirada en la solemnitat de 'l lloch y de 'l acte. L' acció s' desenvolupa a la plassa ahont s' hi canta la *Filla de 'l Marçant*, hont s' hi desenvolupen las escenas eminentment dramáticas que finalisan l' obra, hont lo poble salta y balla y d' alegría canta en celebració de la professió de Witilda y per haverla Dèu lliurada de la mort.

¿No troba 'l Sr. Esquerrá justificada la causa, lo perquè 'l Mtre. Bretón hi posa una sardana? ¿Vol-dria potser que s' ballés un cancan?

¿Potser dirá que no s' compaginan, no encaixan las funcions de pur carácter religios ab las cívich-populars que s' presentan a 'l públich?

Donchs ni aixó pót preváldrer; no te rahó.

Podriam aduhir en nostre favor arguments històrics que estem segurs convencerian plenament a 'l Sr. Esquerrá de lo que créu no pót armonisarse dos extrems que no s' poden juntar; aixó és; que en una festivitat vajan units, de comú acord los dos a l' hora, las funcions religiosas y las populars, sens rebaixarse aquellas ni surtirse de son circol d' acció aquestas. Fentse, allavors y ara, un cas especial respecte la sardana.

Per' aixó fer deixarem que altres resolguin l' assumpto presentant probas oficials, convincent, irrecusables, d' actualitat, fent nosaltres lo paper de imparcials copistas.

He 'us aquí 'l document:

En lo *Diario de Barcelona* edició de la tarde de 'l 20 d' Abril prop-passat, hi ha inserta una gacetilla que en la part pertinent al cas de que s' parla, diu aixís: «La *Cofradia de Sant Jordi* establecida en la Real Basílica de Santa Maria de Ripoll celebrará la fiesta de San Jorge, Patron de Catalunya en los días 22 y 23 de este mes con la asistencia del Ilustrísimo señor Obispo Dr. D. José Torras y Bages, quien llegará a dicho pueblo el día 22 a las siete de la tarde, celebrándose acto seguido una función religiosa después de la cual una orquesta tocará tres sardanas en la plaza del Corral, alternadas con repiques de campanas.»

Lo copiat és suficient per' demostrar lo que mes amunt deixem dit.

Lo programa s' confeccioná interveninhi 'ls dos elements ó las dos autoritats respectivas; ab la aquiescencia de 'l Ilme. Sr. Bisbe fan constá assistir Aquest a la funció, tenint d' aquest modo 'ls acords presos la altíssima é indiscutible sanció de la mes alta autoritat eclesiástica.

¿Vól mes proba 'l Sr. Esquerrá que, ell ó qui l' inspira, está equivocac?

Resumim: La sardana que 'l Mtre. Bretón colocá en lo quart acte de sa ópera *Garin*, podrá sèr mes ó menos inspirada (d' aixó no 'n diu una paraula ni en pro ni en contra 'l Sr. Esquerrá); retrata faelment las tradicionals y típicas costums de nostra terra, presentant un verdader quadro popular.

Si Dèu ho vol, en lo pròxim número parlarem de *La Dolors*, contestant a las apreciacions de dit senyor.

MOLESÉ VIDAL.

Repertori de fora

Madrid.—Sr. Director: rebut en son dia LO TEATRO CATALA corresponent a 'l 5 de 'l present mes, he vist falta ma correspondencia.

¿Potser s' extraviaren las quartillas?
De totas maneras consti que á son degut temps vaig enviarlas.

De Fernández Shaw y López Silva ab música de 'l mestre Chapí és la sarsuela estrenada pera 'l benefici de 'l Sr. Carreras titulada: *El gato negro*.

Los aplaudits escriptors han demostrat en sa última obra que la gracia y 'l bon dir no se 'ls ha acabat, conservant en son treball lo sello de sa personalitat.

Lo Mtre. Chapí no ha estat de 'l tot acertat en sa tasca. No obstant, se repetiren dos números de factura senzilla, fácil y espontánea y de ritme mogut y alegre, en los que s' hi veu tot seguit la ma versada de 'l mestre.

Lo beneficiat fou aplaudit y li foren entregats molts y valiosos regalos artístichs.

En Lara s' ha estrenat la comedia *Pajarita de las nieves*, de D. Gabriel Merino.

L' assumpto es baladí, conegut; pero lo que no s' troba en totas las obras dramáticas es la correctíssima versicació, lo depurat gust en los xistes y 'l estil elegant, clàssich, sens formas ampulosas y empalagants en fi: lo señor Merino, d' un assumpto petit y gastat, n' ha fet una obra perfecta, inspirada.

En sa execució s' destingi sobremanera la Srta. Nieves Suárez en lo paper de protagonista.

Molt be 'sent aplaudits, las senyoras García, Senra y Segura, y 'ls Srs. Balaguer, Larra y Joseph Santiago.—SELVA.

Reunions particulars

Institut obrer graciense.—Lo dia 5 vam anar a aquet local instructiu ahont hi hagué funció. Los deixebles de dibuix Srtas. Figueras y Puerto y 'ls Srs. Santamaría, Bargaés, Baqué, Costa y Cruells, representaren esmeradament lo drama *L' túnel*, obtenint aplausos la Srta. Figueras y 'l Sr. Santamaría.

En la pessa *A ca' la modista* van fer riurer de gust a la concurrencia la Srta. Baucells, y 'ls alumnos senyors Bargaés, Devenat, Perelló y Vives, que van procurar tréurer partit de sos papers, presentant bastant be 'ls tipos respectivus, en especial los joves Devenat y Perelló 'ls de gomós y pagés.

Lo públich va estar satisfet.—P. G.

Imp. de Ramón Pujol.—Tallers, 45, Barcelona.

Toalla FRINÉ

Son ús hermojeja 'l rostre, absorveix la grassa del cutis, treu las arrugas, contrau 'l poro de la epidermis y evita las tacas, borro y erupcions de la pell.

Rejoveneix y es un tresor per conservar la dentadura neta, forta y esmaltada desapareixent ab son ús lo sarro y 'l escorbut.

Se ven en totas las perfumerías

Gran establecimiento de música

Instrumentos, pianos y armoniums, de

❁ JUAN AYINÉ ❁

FERNANDO VII, 51 y 53 y CALL, 22.—BARCELONA

~~~~~ Especialidad en pianos de alquiler. ~~~~~
Guitarras desde 5 pesetas.

ARCHIVO LÍRICO-DRAMÁTICO

Y COPISTERÍA DE

Francisco Pérez Pol

Calle de Roig, núm. 24.—BARCELONA